

pensioenfonds

Duurzaam beleggingsbeleid Pensioenfonds PGB

19 december 2024

Inhoud

Managementsamenvatting	3
Beleidskader	4
Rollen en verantwoordelijkheden.....	4
Beleggingsovertuigingen en risicobereidheid	5
Drie pijlers: beperken, versterken en benutten.....	6
Duurzaamheidsthema's en -doelen	8
Kernthema's voor duurzaam beleggen	8
Duurzaamheidsdoelen	8
Uitwerking van de drie pijlers	10
Beperken	10
Versterken.....	11
Benutten	13
Communicatie & rapportage	14
Bijlagen	15
Begrippen en afkortingen	15
Het klimaatplan.....	18
Verklaring ongunstige effecten.....	18

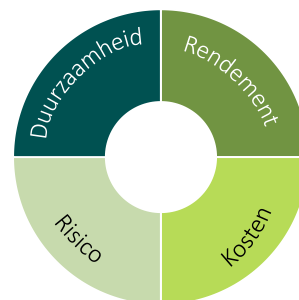
Managementsamenvatting

Stichting Pensioenfonds PGB (hierna Pensioenfonds PGB, PGB of het Pensioenfonds) heeft sinds 2022 de volgende beleggingsovertuiging: “Wij achten duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld.

Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling conform onze pensioenambitie te realiseren beoordelen wij al onze beleggingen op de elementen rendement, risico's, kosten en duurzaamheid”.

Pensioenfonds PGB geeft invulling aan deze beleggingsovertuiging met een duurzaam beleggingsbeleid.

Het beleid is gebaseerd op de risicobereidheid en doelstellingen van het fonds, waarbij rekening is gehouden met relevant wetenschappelijk onderzoek, de voorkeuren van deelnemers en de wet- en regelgeving. Het beleid is vastgesteld door het bestuur van PGB en wordt periodiek, tenminste jaarlijks, geëvalueerd.

Belangrijke onderdelen van het duurzaamheidsbeleid van Pensioenfonds PGB betreffen:

1. Integreren van duurzaamheidsoverwegingen bij het vaststellen van het beleggingsbeleid en het nemen van beleggingsbeslissingen door bewust rendement, duurzaamheidsoverwegingen, kosten en risico's tegen elkaar af te wegen.
2. Meenemen van deelnemersvoorkeuren bij het ontwikkelen en vaststellen van het duurzaam beleggingsbeleid.
3. Uitsluitingsbeleid, waarbij PGB bedrijven uitsluit omdat ze op internationale sanctielijsten staan, bepaald gedrag vertonen dat niet in lijn is met de normen die PGB onderschrijft (bijv. UN Global Compact) of betrokken zijn bij de productie of verkoop van bepaalde producten (bijv. clustermunitie).
4. Het engagement- en stembeleid, dat de basis vormt voor de activiteiten van PGB als actief aandeelhouder.
5. Het klimaatplan waarmee PGB bijdraagt aan de realisatie van het Klimaatakkoord van Parijs.
6. Deelnemen aan initiatieven met als doel krachten te bundelen en een visie te creëren en marktstandaarden te ontwikkelen en te promoten m.b.t. voorgaande punten (bijv. UN Principles for Responsible Investments, Commitment Klimaatakkoord, CA100+).

Het duurzaam beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB kent drie pijlers:

1. Beperken;
2. Versterken;
3. Benutten.

De eerste pijler heeft betrekking op bedrijven waarin PGB niet mag of wil beleggen (zgn. uitsluitingen). De tweede pijler omvat actief aandeelhouderschap (engagement en stemmen) en kapitaalallocatie ten voordele van bedrijven die voldoende kunnen en willen bijdragen aan een transitie naar een duurzame economie. De derde pijler betreft impact-beleggingen, waarbij de GIIN-definitie wordt gehanteerd¹.

Bij de invulling van het beleid gaat bijzondere aandacht naar:

1. Milieuthema's en m.n. klimaatverandering, biodiversiteit en duurzame voedselsystemen;
2. Maatschappelijke thema's om een eerlijke transitie naar een duurzame economie te realiseren, zoals de naleving van mensenrechten, arbeidsrechten en anti-corruptie.

Die thema's bieden richting aan de concrete invulling van de drie pijlers.

Via de PGB-webpagina biedt het Pensioenfonds transparantie over het duurzaam beleggingsbeleid en de resultaten ervan². Deelnemers en andere geïnteresseerden kunnen daar het beleid vinden en diverse rapportages, waaronder het duurzaam beleggen jaarverslag en de verklaring ongunstige effecten.

Via het beleid en de concrete invulling ervan stimuleert PGB bedrijven, sectoren en overheden om materiële risico's m.b.t. maatschappij en milieu op een effectieve en aantoonbare manier te beheersen met lange-termijn waardecreatie als doel³.

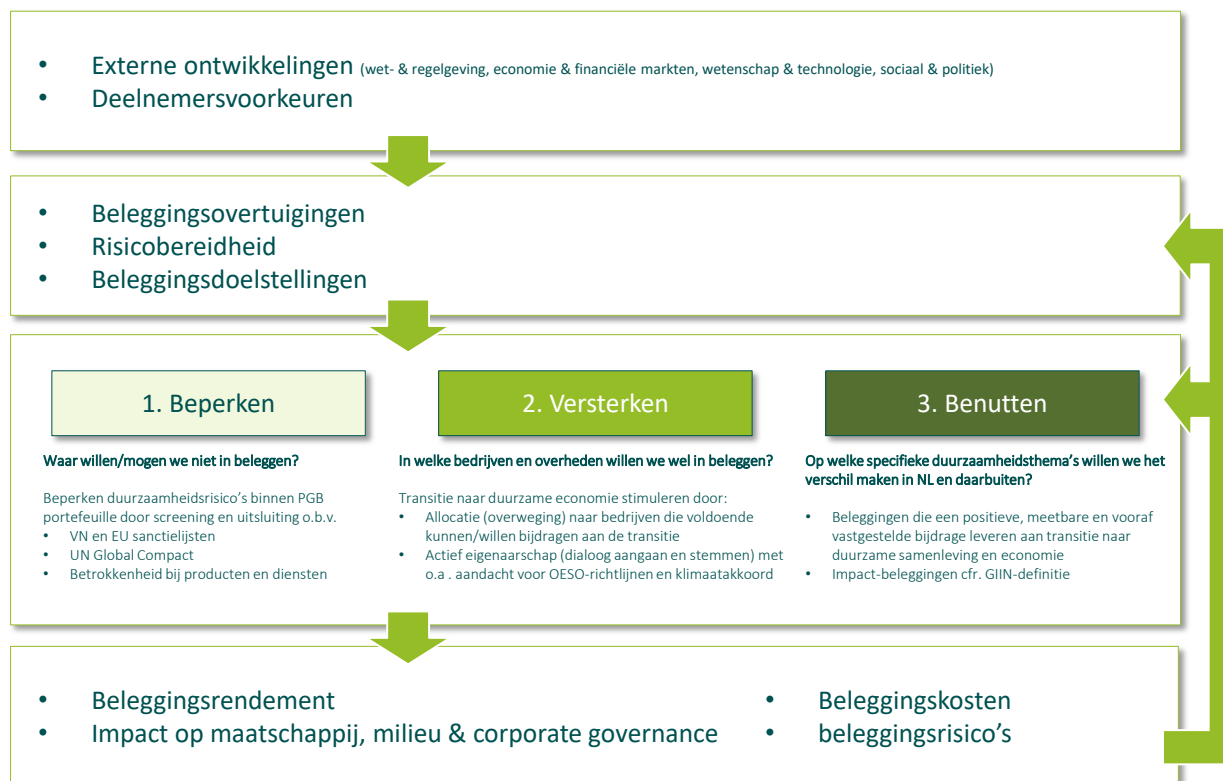
¹ GIIN: Global Impact Investing Network (zie <https://thegiin.org/>)

² Zie <https://www.pensioenfondspgb.nl/over-pensioenfonds-pgb/beleggen/duurzaambeleggen/>

³ Voor de definitie van lange-termijn waardecreatie wordt aangesloten op de Nederlandse Corporate Governance-code (zie www.mccg.nl). Deze neemt zowel financiële, maatschappelijke als milieu en klimaat-gerelateerde impact van bedrijfsactiviteiten mee.

Beleidskader

De onderstaande figuur illustreert op schematische wijze het beleidskader voor duurzaam beleggen. Het kader wordt toegelicht in de volgende paragrafen.

Rollen en verantwoordelijkheden

Het bestuur van Pensioenfonds PGB:

1. Stelt het duurzaam beleggingsbeleid vast;
2. Monitort jaarlijks de realisatie van het beleid;
3. Evalueert jaarlijks het beleid;
4. Rapporteert jaarlijks over de realisatie van het beleid.

Waar nodig en mogelijk stelt het bestuur tussentijds het beleid bij. Dat kan onder andere gedreven worden door:

1. Externe ontwikkelingen op sociaal, politiek, economisch, juridisch, wetenschappelijk en technologisch vlak.
2. Veranderende inzichten en voorkeuren van het bestuur m.b.t. beleggingsovertuigingen, risicobereidheid en doelstellingen ingegeven door bovengenoemde ontwikkelingen, ervaringen en deelnemersvoorkeuren;
3. Mogelijkheden die PGB ziet om de effectiviteit van het beleid te verhogen, mits de sturingsmogelijkheden voldoende robuust zijn.

Wijzigingen in het beleid en de tussentijdse monitoringrapportages (kwartaalbasis) worden voorbereid en besproken in de Commissie Balansbeheer (hierna CB) van het Pensioenfonds voordat ze aan het bestuur worden voorgelegd.

Het bestuur stelt ook elke drie jaar een engagementkalender vast, die wordt voorbereid en tussentijds opgevolgd door de CB.

Het bestuur behoudt zich het recht voor om tussentijdse aanpassingen van het beleid en de engagementkalender door te voeren als daar behoefte aan is. Ook kan het bestuur bij uitzondering afwijkingen van het beleid toestaan, mits deze afwijkingen zorgvuldig worden onderbouwd, beoordeeld en vastgelegd (i.e. comply or explain-principe).

Voor de implementatie van het duurzaam beleggingsbeleid steunt het Pensioenfonds op diverse gespecialiseerde partijen. Naast de eigen uitvoeringsorganisatie (PGB Pensioendiensten)⁴ betreft het de volgende externe partijen⁵:

1. Columbia Threadneedle Investments (hierna CTI): implementatie van het engagement- en stembeleid en verschaffen van informatie m.b.t. ESG-incidenten⁶;
2. Sustainalytics: uitsluitingslijsten, ESG-risico scores, PAI-indicatoren⁷, Paris-alignment scores en ESG-incidenten m.b.t. beursgenoteerde bedrijven;
3. Economist Intelligence Unit (hierna EIU): ESG-scores m.b.t. landen/overheden;
4. SDI-AOP/Qontigo: SDG-scores m.b.t. producten en diensten van beursgenoteerde bedrijven⁸;
5. Externe portfoliomanagers die namens het pensioenfonds beleggen.

Beleggingsovertuigingen en risicobereidheid

Het beleggingsbeleid is gestoeld op de beleggingsovertuigingen van Pensioenfonds PGB. Ten aanzien van duurzaam beleggen heeft Pensioenfonds PGB de volgende beleggingsovertuiging vastgesteld:

“Wij achten duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling conform onze pensioenambitie te realiseren beoordelen wij al onze beleggingen op de elementen rendement, risico’s, kosten én duurzaamheid.”

Deze overtuiging wordt als volgt verbijzonderd:

1. PGB vindt het belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement hebben én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie;
2. PGB is ervan overtuigd dat de duurzame transitie beleggingskansen biedt. Daar willen we gebruik van maken. De voorkeur van PGB gaat uit naar beleggingen die bijdragen aan een duurzame samenleving en economie, óók dichtbij;
3. PGB hecht veel waarde aan een actief betrokkenheidsbeleid. PGB is ervan overtuigd dat wij de grootste maatschappelijke impact hebben als wij onze invloed als belegger aanwenden om, samen met andere investeerders, bedrijven en landen te stimuleren om de duurzame transitie te maken;
4. PGB is van mening dat de risico’s van niet-duurzame businessmodellen groot zijn en zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Daarom belegt PGB niet in bedrijven en landen die de transitie naar een duurzame samenleving en economie niet kunnen of willen maken;
5. PGB vindt het vanzelfsprekend om transparant te zijn over en onze deelnemers te betrekken bij de keuzes die PGB maakt op het gebied van duurzaam beleggen.

Daarnaast heeft Pensioenfonds PGB een risicobereidheidsprincipe duurzaam beleggen geformuleerd:

“PGB is niet bereid om beleggingsbeslissingen te nemen zonder de duurzaamheidsaspecten ervan te begrijpen, noch het risico te lopen om in strijd met duurzaamheidswetgeving te handelen.”

Deze risicobereidheid wordt door het pensioenfonds als volgt verder ingevuld:

1. PGB is niet bereid om risico’s te lopen m.b.t. de naleving van de relevante wet- en regelgeving en de eisen die gesteld worden n.a.v. (inter) nationale principes en afspraken inzake duurzaam beleggen waaraan PGB zich vrijwillig heeft verbonden;
2. PGB is enkel bereid om nieuwe beleggingsvoorstellen te accorderen mits duurzaamheidsaspecten expliciet en onderbouwd zijn afgewogen, acceptabel worden geacht en in lijn zijn met de overige onderdelen van het PGB beleid;
3. PGB streeft naar optimale transparantie over duurzaamheidsrisico’s, duurzaamheidsdoelstellingen, alsmede de impact van duurzaamheidsfactoren op de beleggingsportefeuille en de impact van de beleggingen op de omgeving.

⁴ PGB Pensioendiensten levert o.a. advies aan de CB, stelt de diverse beleggings- en duurzaamheidsrapportages op en is, als portfoliomanager, verantwoordelijk voor het beheer van een deel van de beleggingsportefeuille.

⁵ De lijst is beperkt tot partijen die op systematische basis het pensioenfonds ondersteunen. Partijen die op ad-hoc basis advies leveren zijn niet opgenomen.

⁶ De letters ESG verwijzen naar Environment (milieu, natuur, klimaat), Social (sociaal, maatschappelijk) en Governance (goed bestuur). De wijze waarop een bedrijf omgaat met ESG-factoren kan de lange-termijn waarde van het bedrijf beïnvloeden.

⁷ PAI: principal adverse impacts of ongunstige effecten van de beleggingen. De rapportage over PAI-indicatoren is onderdeel van de Europese Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) wetgeving.

⁸ SDG: sustainable development goals. Betreft de 17 duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties.

Drie pijlers: beperken, versterken en benutten

PGB vindt het belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement hebben én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie.

Met de keuze van onze beleggingen oefenen we invloed uit op de wereld om ons heen. Hoewel die invloed bescheiden is, is het wel onze verantwoordelijkheid die invloed positief te gebruiken. Pensioenfonds PGB oefent haar invloed uit door gericht actie te nemen op drie terreinen. Dat zijn de zgn. drie pijlers van het duurzaam beleggingsbeleid:

1. Beperken;
2. Versterken;
3. Benutten.

Beperken

Onder de beperken-pijler vallen de bedrijven en overheden waarin het pensioenfonds niet belegt omdat:

1. Het wettelijk niet toegestaan is (e.g. EU-sanctielijsten);
2. De organisatie producten of diensten aanbiedt waarin het pensioenfonds niet wenst te investeren (e.g. tabak);
3. De organisatie in kwestie niet of onvoldoende de internationale normen respecteert die het pensioenfonds onderschrijft (e.g. UN Global Compact⁹).

Versterken

Ten eerste geeft het Pensioenfonds via de versterken-pijler invulling aan haar fiduciaire rol als aandeelhouder. Hierbij zoekt PGB de dialoog met de bedrijven en overheden waarin wordt belegd en brengt het haar stem uit op aandeelhoudersvergaderingen. Op deze wijze tracht PGB invloed uit te oefenen op bedrijven en overheden waarin wordt belegd opdat deze organisaties inzicht geven in:

1. De risico's die ze lopen met betrekking tot milieu en klimaat, arbeids- en mensenrechten en goed bestuur;
2. Op welke manier en hoe effectief ze de materiële risico's op die gebieden beheersen;
3. Op welke manier en hoe effectief ze een bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame economie.

Door op dit vlak krachten te bundelen met andere beleggers, hoopt het pensioenfonds op een kostenefficiënte en effectieve manier invloed uit te oefenen op de bedrijven en overheden waarin wordt belegd.

Ten tweede implementeert PGB via deze pijler beleggingsstrategieën waarbij bedrijven, die kunnen en willen bijdragen aan een duurzame transitie, overwogen worden t.o.v. de relevante, strategische benchmark.

Op die manier alloceert PGB relatief meer naar bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan de transitie. Tegelijkertijd beperkt het pensioenfonds het risico op een materiële daling van de waarde van een bedrijf door de gevolgen van klimaatverandering (e.g. extreme of aanhoudende schade door storm, neerslag of droogte), veranderende wet- en regelgeving (e.g. carbon taks), nieuwe technologie (e.g. duurzame energiebronnen) of veranderende sociale normen (e.g. reputatieschade die leidt tot minder verkopen of claims na een ernstig incident).

Benutten

De derde pijler omvat de impact-beleggingen van het pensioenfonds. De beleggingen die in aanmerking komen voor deze pijler moeten voldoen aan de impact-definitie van het Global Impact Investing Network (hierna GIIN).

De definitie luidt als volgt: **“Impact investments are investments made with the intention to generate positive, measurable social and environmental impact alongside a financial return.** Impact investments can be made in both emerging and developed markets, and target a range of returns from below market to market rate, depending on investors' strategic goals.”¹⁰.

Pensioenfonds PGB gaat hierbij concreet op zoek naar beleggingen die:

1. Vooraf bepaalde, meetbare duurzaamheidsdoelen hebben, die aansluiten op de thema's en de doelen die het pensioenfonds relevant vindt;

⁹ UN Global Compact: 10 principes van de Verenigde Naties voor duurzaam ondernemen. Ze betreffen mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anticorruptie.

¹⁰ Zie <https://thegiin.org/impact-investing/need-to-know/#what-is-impact-investing>

2. Een normaal marktrendement opleveren gegeven de risico's die worden gelopen en de kosten die in rekening worden gebracht.

Alle beleggingen hebben een impact, positief of negatief, op milieu en maatschappij. Soms wordt die impact doelbewust nagestreefd en soms niet, maar kan die wel gemeten worden. Denk bijvoorbeeld aan de SDG-bijdrage van een belegging die wel gemeten kan worden omdat er toevallig SDG-data beschikbaar is, maar waar niet doelbewust op gestuurd wordt.

Echter, bij impact-beleggen is de GIIN-definitie leidend. Dat vereist intentionaliteit en transparantie van de portefeuillemanager over de wijze waarop hij/zij de beoogde specifieke impact in de echte wereld denkt te realiseren, te meten en te managen.

Het Pensioenfonds maakt bijgevolg bewust het onderscheid tussen impact-beleggingen en beleggingen-met-impact (geen intentionaliteit en formele sturing en rapportage vereist).

De onderstaande figuur illustreert het model met de drie pijlers. De gemeten impact wordt hierbij zoveel mogelijk toegewezen aan pijlers die aan de impact hebben bijgedragen.

Pijler	Kernvraag	Toelichting
Beperken	Waarin belegt PGB niet?	<ul style="list-style-type: none"> • Uitsluitingen o.b.v. wetgeving, risicoafwegingen, PGB-principes en uitzonderlijke bestuursbesluiten • Rapportages over uitsluitingen
Versterken	Hoe motiveert PGB bedrijven en sectoren waarin wel wordt belegt om bij te dragen aan de transitie naar een duurzame economie en samenleving?	<ul style="list-style-type: none"> • Kapitaalallocatie o.b.v. duurzaamheidskenmerken • Actief aandeelhouderschap m.b.t. kernthema's en n.a.v. zware incidenten • Rapportages hierover
Benutten	Welke specifieke, intentionele impact wil PGB realiseren?	<ul style="list-style-type: none"> • Impact-beleggingen cfr. GIIN en rapportages hierover

Duurzaamheidsthema's en -doelen

Kernthema's voor duurzaam beleggen

In 2015 hebben 193 leden van de Verenigde Naties de Sustainable Development Goals (hierna SDG) aangenomen. Het doel: tegen 2030 een duurzame wereld bereiken (lees: economie en maatschappij) door grote uitdagingen, zoals klimaatverandering, biodiversiteitscrisis, honger, armoede en ongelijkheid, het hoofd te bieden¹¹.

PGB onderschrijft deze doelen. Tegelijkertijd beseft het pensioenfonds dat haar middelen en invloed beperkt zijn en dus focus nodig is om doelgericht en effectief aan de realisatie van de SDG bij te dragen.

Daarom heeft het pensioenfonds in de loop van 2023 een enquête onder haar deelnemers gehouden om een beter beeld te krijgen van wat deelnemers belangrijk vinden op het vlak van duurzaam beleggen.

Het bestuur van het fonds heeft o.b.v. die enquête, diverse kennissessies en uitgebreide discussies een aantal thema's vastgesteld richting die geven aan het duurzaam beleggingsbeleid. Naast respect voor mensen- en arbeidsrechten en anti-corruptie, betreft het:

1. Klimaatverandering, incl. energietransitie (o.a. SDG 13, 7, 8 en 9);
2. Verlies van biodiversiteit (bijv. SDG 12, 14 en 15);
3. Duurzame en betaalbare voedselsystemen (o.a. SDG 2 en 3).

Deze duurzaamheidsthema's vertegenwoordigen materiële risico's voor de maatschappij en de economie, waarvan de impact nu al voelbaar is. Om deze thema's en de gerelateerde SDG aan te pakken is een 'eerlijke transitie' naar een duurzame economie vereist, waarbij aandacht moet zijn voor mensen- en arbeidsrechten en corruptie bestreden moet worden (bijv. SDG 5, 6, 8, 10 en 16).

Sommige thema's zijn nieuw en zullen in 2024 verder uitgewerkt worden. Het betreft m.n. het verlies van biodiversiteit en verduurzamen en betaalbaar maken van voedselsystemen.

Voor andere thema's heeft het pensioenfonds al beleid, incl. doelstellingen, vastgesteld.

Duurzaamheidsdoelen

De risico's en kansen die klimaatverandering biedt, heeft ertoe geleid dat het pensioenfonds het Commitment Klimaatakkoord heeft ondertekend¹² en vorig jaar haar eerste klimaatplan heeft vastgesteld en gepubliceerd.

Het plan is in lijn met Leidraad Klimaatcommitment en bevat o.a. specifieke klimaatdoelen, eisen die gesteld worden aan beleggingen en verdere acties om de gestelde klimaatdoelen te bereiken. Als belangrijkste klimaatdoelen heeft PGB:

1. Een klimaat-neutrale portefeuille tegen 2050, of eerder;
2. 50% reductie in termen van CO2e-intensiteit t.o.v. 31/12/2020 tegen 2030, of eerder.

Voor een volledig en gedetailleerd overzicht van klimaatdoelen verwijzen we naar het klimaatplan.

Daarnaast heeft het fonds ook aandacht voor mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie. Pensioenfonds PGB heeft in dat kader het IMVB-convenant ondertekend¹³ en zich aangesloten bij de UN PRI. Bijgevolg stelt het pensioenfonds eisen aan de bedrijven waarin het fonds belegt m.b.t. de naleving van de volgende internationale standaarden:

¹¹ Zie <https://sdgs.un.org/goals>

¹² Zie <https://www.pensioenfederatie.nl/website/themas/vermogensbeheer/klimaatcommitment>

¹³ Zie <https://www.pensioenfederatie.nl/website/themas/vermogensbeheer/imvb-convenant/>

1. UN Global Compact¹⁴;
2. OESO-richtlijnen voor multinationale bedrijven¹⁵;
3. UN Principles for Responsible Investments¹⁶.

¹⁴ <https://unglobalcompact.org/>

¹⁵ <https://www.oesorichtlijnen.nl/>

¹⁶ <https://www.unpri.org/>

Uitwerking van de drie pijlers

Via de drie eerdergenoemde pijlers draagt Pensioenfonds PGB bij aan:

1. Een goed pensioen voor onze deelnemers;
2. De mogelijkheid voor onze deelnemers om in een leefbare wereld van hun pensioen te genieten.

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de drie pijlers van het duurzaam beleggingsbeleid en de wijze waarop die bijdragen tot de realisatie van de duurzaamheidsdoelen van PGB.

Voor een volledige beschrijving van de wijze waarop het pensioenfonds haar klimaatdoelen nastreeft, verwijzen we door naar het klimaatplan.

Beperken

De beperken-pijler heeft betrekking op de beleggingen die het pensioenfonds uitsluit omdat de betrokken organisaties:

1. Op internationale sanctielijsten staan;
2. Bepaald gedrag vertonen of betrokken zijn bij activiteiten die niet in lijn is met de normen en principes die het pensioenfonds onderschrijft;
3. Betrokken zijn bij de productie of verkoop van bepaalde producten of diensten waar het pensioenfonds zich omwille van aanvullende redenen van distantieert.

Ten eerste belegt PGB niet in organisaties die op een van de volgende uitsluitingenlijsten staan:

1. Europese Unie (EU);
2. Verenigde Naties (VN);
3. Nederland (NL);
4. USA (OFAC)¹⁷.

Ten tweede wordt er niet belegd in bedrijven die de volgende internationale normen m.b.t. mensenrechten, arbeidsrechten en corporate governance niet respecteren:

1. De VN Global Compact-principes op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu en corruptiebestrijding (UN Global Compact);
2. De VN-principes voor bedrijfsleven en mensenrechten (UN Guiding Principles); en
3. Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling voor multinationale ondernemingen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen (OESO-richtlijnen).

Dit betreft algemeen aanvaarde principes die betrekking hebben op:

1. Het respecteren van mensen- en arbeidsrechten;
2. Het beperken en herstellen van negatieve impact van bedrijfsactiviteiten op het milieu (incl. klimaat);
3. Eerlijke bedrijfsvoering en m.n. gericht is tegen corruptie.

Daarnaast sluit het pensioenfonds bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie of verkoop van:

1. Clustermunitie, wat een wettelijke eis is voor Nederlandse pensioenfondsen;
2. De productie van tabak en daar meer dan 25% omzet uit behalen;
3. De productie en verkoop van handwapens voor particulieren en daar omzet uit halen;
4. Controversiële wapens, waarbij er m.b.t. atoomwapens moet opgemerkt worden dat het enkel bedrijven betreft die niet gevestigd zijn in landen die het non-proliferatieverdrag hebben ondertekend.

Omwille van transitierisico's m.b.t. klimaatverandering worden ook bedrijven uitgesloten die betrokken zijn bij:

5. De ontginning van en energiewinning uit thermische kolen, schaliegas of teerzandolie en daar meer dan 10% van hun omzet uit behalen;
6. De opwekking van elektriciteit uit thermische kolen en daar meer dan 10% van hun totale energieproductiecapaciteit uit halen.¹⁸

Tot slot sluit het Pensioenfonds beleggingen in staatsbedrijven en staatsobligaties uit als de overheid in kwestie onvoldoende scoort op milieu, maatschappelijk of bestuurlijk vlak (zgn. landenbeleid). Voor de scores steunt PGB op

¹⁷ OFAC: Office of Foreign Assets Control.

¹⁸ Zie ook Klimaatplan PGB.

een externe dienstverlener, die op kwartaalbasis de landenscores actualiseert. Landen waarvoor geen score beschikbaar is, komen niet in aanmerking voor beleggingen.

De genoemde uitsluitingsregels zijn niet van toepassing op indirecte beleggingen.¹⁹

Versterken

Actief aandeelhouderschap

Het pensioenfonds is van mening dat het haar duurzaamheidsdoelen niet kan bereiken met enkel uitsluitingen:

1. De omvang van de portefeuille vraagt een bepaalde mate van diversificatie op sector- en regioniveau;
2. De negatieve impact van het ene sector of bedrijf betekent een risico voor een andere sector of bedrijf: verstopten of ontsnappen is dus niet mogelijk;
3. Uitsluitingen hebben geen impact op het gedrag van klanten van de bedrijven in kwestie, noch dat deze bedrijven via andere wegen financiering aantrekken.

Het pensioenfonds neemt haar rol als fiduciair beheerder serieus en gaat de dialoog aan met de bedrijven waarin wordt belegd en brengt haar stem uit op aandeelhoudersvergaderingen. Hiermee geeft het pensioenfonds tevens invulling aan de Nederlandse Corporate Governance Code²⁰ en OESO-richtlijnen voor institutionele beleggers²¹.

Het engagementbeleid wordt uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de OESO voor multinationale bedrijven en de beginselen voor mensenrechten en bedrijfsleven van de Verenigde Naties (UN guiding principles for business and human rights of UNGP). Het due diligence-proces staat daarbij centraal. Dat bestaat uit de volgende stappen:

1. Beleidsmatig vastleggen van het belang van verantwoordelijk investeren;
2. Identificeren en beoordelen van negatieve impact van beleggingen;
3. Voorkomen en mitigeren van ongunstige effecten of negatieve impact;
4. Monitoren van (potentiële) negatieve impact;
5. Rapporteren over die (potentiële) negatieve impact;
6. Waar relevant, aandringen op herstel en verhaal (access to remedy).

Pensioenfonds PGB verwacht van de ondernemingen en overheden waarin wordt belegd dat zij conform deze internationale standaarden handelen en inzicht geven in:

1. De (financiële) risico's die ze lopen met betrekking tot milieu en klimaat, arbeids- en mensenrechten en goed bestuur;
2. Hoe ze de materiële risico's op die gebieden beheersen;
3. Hoe ze een positieve bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame economie en de negatieve impact van hun activiteiten en producten op de maatschappij en het milieu beperken en, waar nodig, herstellen.

In het kader van de klimaatverandering verwacht het pensioenfonds met betrekking tot het laatste punt, dat bedrijven en overheden waarin wordt belegd:

1. Hun commitment aan de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs bevestigen (Parijs-doelen);
2. Formele doelstellingen, op zowel korte als lange termijn, formuleren om het Klimaatakkoord van Parijs te realiseren en de opwarming van de aarde tot beneden 2 graden Celsius te beperken;
3. Een concreet en geloofwaardig actieplan publiceren om die doelen te bereiken;
4. Periodiek rapporteren over de voortgang.

Als er incidenten plaatsvinden waaruit blijkt dat bedrijven in strijd handelen met deze standaarden vraagt PGB om herstel en verhaal.

Om dit kracht bij te zetten hecht Pensioenfonds PGB veel waarde aan actief aandeelhouderschap (i.e. dialoog aangaan en stemmen). Tegelijkertijd is PGB ervan overtuigd dat haar individuele invloed beperkt is en zoekt daarom de samenwerking op met andere investeerders bedrijven en overheden te stimuleren om actief en doelgericht bij te dragen aan de transitie naar een duurzame economie.

¹⁹ Indirecte beleggingen: als PGB belegt in een beursgenoteerde vermogensbeheerder, wordt er bij de toepassing van de PGB-uitsluitingsregels niet gekeken naar de beleggingen van de diverse fondsen die door die vermogensbeheerder worden beheerd. Het eigenaarschap van die fondsen ligt namelijk bij particuliere en institutionele beleggers.

²⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/05/30/tk-bijlage-corporate-governance-code-2022>

²¹ Betreft principes van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) om duurzaam, internationaal ondernemen te bevorderen. Zie: <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>

Dat gebeurt in eerste instantie door engagement- en stemactiviteiten uit te besteden aan een gespecialiseerde, externe dienstverlener die:

1. Een actief aandeelhouderschap-programma aanbiedt dat aansluit op de doelen van het pensioenfonds;
2. Namens PGB en andere gelijkgestemde beleggers optreedt, en op die wijze krachten bundelt;
3. Op een gestructureerde, gerichte en transparante wijze de dialoog met bedrijven aangaat en stemmen uitbrengt.

Wanneer de dialoog of de uitgebrachte stem niet leiden tot voldoende resultaten kan het pensioenfondsbestuur het bedrijf in kwestie uitsluiten.

Dit gebeurt binnen de kaders van een formele engagementkalender. Die kalender bevat voor specifieke bedrijven of sectoren, vooraf afgesproken engagement-doelen die aansluiten op de thema's die het pensioenfonds heeft gesteld verband en streefdatums waarop Pensioenfonds PGB verwacht dat die doelen bereikt worden. Het is ook mogelijk dat een ernstig incident bij een bedrijf of project waarin PGB belegt, tot engagement leidt om een duidelijk beeld te krijgen van wat het bedrijf vervolgens zal doen om herhaling te voorkomen en de schade ervan te herstellen (zgn. verhaal en herstel). Omwille van een ernstig incident kan een bedrijf bijgevolg ook op de engagementkalender komen²².

Ter ondersteuning van de engagement- en stemactiviteiten is PGB ook aangesloten bij initiatieven die een brede impact hebben omdat ze:

1. Ten minste gericht zijn op de beursgenoteerde bedrijven die grootste bijdrage leveren aan de realisatie van de klimaatdoelen van het Pensioenfonds;
2. Gedragen worden door een grote gemeenschap van institutionele beleggers met voldoende belang;
3. Steunen op een transparant, degelijk onderbouwd en effectief raamwerk.

Het betreft: TCFD, CA100+, UNPRI, Commitment klimaatakkoord en VBDO²³.

Corporate governance beginselen

Pensioenfonds PGB hanteert de volgende corporate governance-beginselen als basis voor actief aandeelhouderschap m.b.t. beursgenoteerde bedrijven. Deze beginselen worden gebruikt bij de beoordeling van bedrijven waarin PGB belegt en van externe dienstverleners van PGB in het kader van actief aandeelhouderschap.

1. Doel van het bedrijf is lange termijnwaarde creatie, waarbij ook aandacht wordt besteed aan milieu, maatschappij en goed bestuur.
2. Het bedrijf moet aan de minimumeisen van goed bestuur te voldoen. Het betreft:
 - 2.1. De OESO-richtlijnen m.b.t. goed bestuur²⁴,
 - 2.2. De ICGN-beginselen m.b.t. goed bestuur²⁵,
 - 2.3. De Nederlandse corporate governance code voor Nederlandse, beursgenoteerde bedrijven, en
 - 2.4. Overige relevante lokale corporate governance codes of richtlijnen.
3. Het bedrijf moet aan de minimumeisen m.b.t. milieu en maatschappelijke impact voldoen. Het betreft:
 - 3.1. OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen,
 - 3.2. De VN-beginselen voor mensenrechten en bedrijfsleven,
 - 3.3. De 10 principes van de VN (UN Global Compact)²⁶, en
 - 3.4. Rapportage volgens een of meerdere, relevante internationale standaarden met aandacht voor dubbele materialiteit (risico's en impact) en concrete doelen, acties en resultaten m.b.t. klimaatverandering en natuurbehoud/herstel²⁷ (e.g. TNFD, TCFD).
4. In principe stemt PGB voor of tegen. Enkel m.b.t. aangesloten bedrijven of uitzonderlijke situaties kiest PGB voor onthouding. Gevallen waarbij er tegen een voorstel van het bedrijf is gestemd, PGB zich onthouden heeft of er geen stem is uitgebracht worden gerapporteerd aan het bestuur van het pensioenfonds.

²² De monitoring en beoordeling van incidenten is, omwille van consistentie en efficiëntie, uitbesteed aan de gespecialiseerde, externe partij die ook de controle op de naleving van de UNGC uitvoert. Bij de beoordeling van incidenten wordt naast UNGC ook naar OESO-richtlijnen gekeken.

²³ Zie <https://www.vbdo.nl/>

²⁴ https://www.oecd.org/en/publications/g20-oecd-principles-of-corporate-governance-2023_ed750b30-en.html

²⁵ <https://www.icgn.org/sites/default/files/2022-04/ICGN%20Global%20Governance%20Principles%202021.pdf>

²⁶ <https://unglobalcompact.nl/tien-principes/>

²⁷ Natuur omvat biodiversiteit (i.e. verscheidenheid aan dieren en planten), maar ook kwaliteit en beschikbaarheid van water, grond, lucht. Beide worden echter door elkaar gebruikt.

5. PGB brengt niet zelf haar stem uit, maar maakt gebruik van een of meerdere gespecialiseerde dienstverleners. De stemmen die namens PGB worden uitgebracht dienen de PGB-beginselen te weerspiegelen. Daarom beoordeelt het pensioenfonds periodiek (jaarlijks):
 - 5.1. Het engagement- en stembeleid van de dienstverlener(s) in kwestie, en
 - 5.2. Of de uitgebrachte stemmen in lijn zijn met het PGB-beleid.

Allocatie van kapitaal

Om transitierisico's n.a.v. de klimaatverandering te beperken allocceert Pensioenfonds PGB bij voorkeur kapitaal naar beursgenoteerde bedrijven die aantoonbaar bijdragen aan de energietransitie door m.n. energiezuiniger te opereren²⁸. Dit behoort ook bij te dragen aan de algemene CO2-reductiedoelstellingen voor 2030 en 2050. De onderliggende gedachte is dat het sturen op CO2e-intensiteit leidt tot een reductie van de absolute CO2e-uitstoot. Door relatief meer te beleggen in bedrijven die binnen hun sector vooroplopen op klimaatgebied, worden klimaatvriendelijke producten en diensten binnen de sector gestimuleerd en neemt de CO2e-intensiteit van de sector af.

Daarnaast is het Pensioenfonds in gesprek met portfoliomanagers van de niet-beursgenoteerde beleggingen om te beoordelen in hoeverre het belegd vermogen in lijn is met de algemene CO2-reductiedoelstellingen en, waar nodig, verbeteracties vast te stellen.

Om kapitaal met vertrouwen en doelgericht te alloceren aan bedrijven is voor een universele belegger als Pensioenfonds PGB informatie cruciaal. Hoewel data m.b.t. de CO2e-voetafdruk, klimaatplannen en acties van beursgenoteerde bedrijven in ontwikkelde markten steeds beter wordt, blijft datakwaliteit (incl. beschikbaarheid, betrouwbaarheid, relevantie) een uitdaging. Dat geldt temeer voor data over de risico's en impact m.b.t. biodiversiteit. De recente ontwikkelingen m.b.t. wettelijke rapportageverplichtingen (e.g. SFDR) en wereldwijde standaarden (e.g. IFRS/ISSB) zal bijdragen aan de oplossing van dit probleem en, naar verwachting, meer mogelijkheden bieden om doelgericht te beleggen.

Benutten

Zoals eerder vermeld is de benutten-pijler gereserveerd voor impact-beleggingen, waarbij de GIIN-definitie wordt gehanteerd.

Voor deze pijler heeft Pensioenfonds PGB, in het kader van het klimaatplan, besloten om 9% van de matching-portfolio te beleggen in groene obligaties. Dit zijn obligaties moeten voldoen aan de ICMA-principes voor groene obligaties²⁹ en waarbij een periodieke, onafhankelijke assurance-rapportage vereist is m.b.t. de aanwending van het kapitaal.

²⁸ Als maatstaf hanteert het pensioenfonds de gewogen gemiddelde CO2e-intensiteit of WACI.

²⁹ Zie <https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/the-principles-guidelines-and-handbooks/green-bond-principles-gbp/>

Communicatie & rapportage

Pensioenfonds PGB vindt het belangrijk om transparant en marktconform over het duurzaam beleggingsbeleid en de resultaten ervan te communiceren met haar deelnemers en andere externe partijen. De website van het Pensioenfonds is hiervoor het centrale punt.

Op de duurzaam beleggen webpagina van PGB³⁰ is o.a. de volgende informatie te vinden:

1. Het duurzaam beleggingsbeleid;
2. Het klimaatplan³¹;
3. Het jaarverslag duurzaam beleggen;
4. De verklaring ongunstige effecten;
5. De uitsluitingslijst;
6. Stem- en engagementrapportages.

Voor vragen en opmerkingen staat het deelnemers en andere partijen ook vrij om telefonisch, via e-mail of op kantoor (afspraak) contact op te nemen met Pensioenfonds PGB³².

³⁰ Zie <https://www.pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen>

³¹ Het klimaatplan is onderdeel van het duurzaam beleggingsbeleid, maar is een apart document

³² Zie <https://www.pensioenfondspgb.nl/werkgevers/service--contact/#persenbestuurszaken>

Bijlagen

Begrippen en afkortingen

Begrip/Afkorting	Definitie
Actief aandeelhouderschap	Gesprek over zowel financiële resultaten, het corporate governance model als maatschappelijke en milieugerelateerde impact aangaan met bedrijven en sectoren waarin belegd wordt (engagement) en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen (voting). Actief aandeelhouderschap is een belangrijk onderdeel van duurzaam beleggen.
ASCOR	Assessing sovereign climate-related opportunities & risks (https://www.unpri.org/ascor-project/the-ascor-project-progress-report/10120.article)
CA100+	Climate Action 100 (CA100+) is een internationaal samenwerkingsverband van beleggers met als doel de bedrijven die het meeste bijdragen aan de uitstoot van broeikasgassen te motiveren om de nodige acties te ondernemen om de klimaatverandering tegen te gaan en hun activiteiten in lijn te brengen met het Klimaatakkoord van Parijs. (https://www.climateaction100.org/)
CO2e	CO2 equivalent van broeikasgas (https://ghgprotocol.org/)
CO2e-intensiteit	PGB gebruikt CO2e-intensiteit voor rapportagedoeleinden en als basis voor beleggingsdoelstellingen en -beslissingen.
CO2e-profiel van beleggingen	Bestaat uit volgende indicatoren: CO2e-intensiteit, financed emissions, ITR-score (of equivalent), SFDR CO2e-voetafdruk, de mate waarin de beleggingen voldoen aan de minimale klimaateisen van PGB en het percentage klimaatoplossingen in de portefeuille.
CTI	Columbia Threadneedle Investments. CTI voert het engagement- en stemprogramma van PGB uit.
DNB	De Nederlandsche Bank. Centrale bank van Nederland. Houdt o.a. financieel toezicht op pensioenfondsen en geeft handvatten m.b.t. de beheersing van financiële en duurzaamheidsrisico's (zie o.a. https://www.dnb.nl/groene-economie/klimaatverandering/)
Engagement	Zie actief aandeelhouderschap
EMC	Emerging market credits. Subcategorie van de beursgenoteerde bedrijfsobligaties
ESG	ESG staat voor environmental (milieu, natuur, klimaat, ecologisch), social (maatschappij) en governance (bestuur). Ontwikkelingen op maatschappelijk, ecologische en bestuurlijk vlak (zowel binnen een bedrijf als m.b.t. wet- en regelgeving) kunnen risico's met zich meebrengen voor de lange termijn waardecreatie of financiële situatie van een bedrijf of overheid. Er is dan sprake van ESG-risico's. 'Deze risico's hoeven niet zonder meer vermeden te worden; maar wel worden beheerst' (DNB, Op waarde geschat?, 2019)
Financed emissions	$\sum ((\text{EUR belegd in bedrijf}/\text{EUR EVIC bedrijf}) \times \text{absolute uitstoot bedrijf})$
Fysiek risico	Vorm van klimaatrisico. Risico dat de waarde van beleggingen negatief beïnvloed wordt doordat bedrijven gedwongen worden om activiteiten (tijdelijk) te staken of de waarde van activa sterk daalt (e.g. gebouwen) als gevolg van klimaat-gedreven schade (storm, overstroming, hittegolf, bosbrand, etc.).
GRESB	GRESB beoordeelt het duurzaamheidskarakter van vastgoedbeleggingen, waarbij o.a. rekening wordt gehouden met energieverbruik en fossiele energie. (https://www.gresb.com/nl-en/)

Begrip/Afkorting	Definitie
HY	High yield. Subcategorie van de beursgenoteerde bedrijfsobligaties
IGC	Investment grade credits. Subcategorie van de beursgenoteerde bedrijfsobligaties
IMVB	Het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) Pensioenfondsen is december 2018 van start gegaan, met een looptijd van vier jaar. Het is o.a. ondertekend door meer dan 80 pensioenfondsen, de Pensioenfederatie en drie ministeries. Doel was het bevorderen van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de pensioenfondsen. (https://www.imvoconvenanten.nl/nl/pensioenfondsen en https://www.pensioenfederatie.nl/website/themas/vermogensbeheer/imvb-convenant/over-het-convenant)
ISSB	International Sustainability Standards Board (ISSB) ontwikkelt rapportagestandaarden m.b.t. duurzaamheidsaspecten van bedrijven t.b.v. beleggers en andere financiële instellingen. ISSB heeft een onderdeel van IFRS, heeft een groot draagvlak (G7, G20, IOSCO, etc.) en is bezig met de consolidatie van een aantal standaarden zoals TCFD, Value reporting foundation en SASB. (https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/)
ITR	Implied temperature rise. Indicator van de verwachte bijdrage die een belegging levert aan de opwarming van de aarde. Vooruitkijkende indicator. PGB gebruikt de indicator niet als basis voor beleggingsbeslissingen, maar als input voor engagement en rapportage.
Klimaatcommitment van managers	Combinatie van: formele commitment van de manager om de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te helpen realiseren, formele korte en lange termijn CO2e-reductiedoelstellingen, een concreet en geloofwaardig actieplan en periodieke voortgangsrapportages over acties en resultaten.
Klimaat-neutraal	De netto CO2e-uitstoot, het totaal van de CO2e-uitstoot min het totaal aan verwijderde broeikasgassen, moet uiterlijk 2050 nul zijn
Klimaatvriendelijke strategie	Beleggingsstrategie die, naast aandacht voor rendement, risico's en kosten, ook gericht is op systematische reductie van de CO2e-voetafdruk van een beleggingsportefeuille en aansluit op het klimaatplan van PGB.
MVB	Maatschappelijk verantwoord beleggen. Term is in 2022 door PGB vervangen door duurzaam beleggen.
NA100	Nature Action 100 (NA100) is een initiatief, geleid door institutionele beleggers, om (beursgenoteerde) bedrijven te stimuleren om hun negatieve impact op de natuur (bijv. verlies van biodiversiteit) te verminderen en om te keren. De focus ligt hierbij op bedrijven in sectoren die de grootste, negatieve impact hebben. (https://www.natureaction100.org/)
OESO-richtlijnen	De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen maken duidelijk wat de Nederlandse overheid (en 48 andere landen) van bedrijven verwacht bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Ze bieden handvatten voor bedrijven hoe met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid of milieu. De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen vormen samen met de beginselen voor mensenrechten en bedrijfsleven van de Verenigde Naties (UN Guiding Principles for Business and Human Rights: UNGP's) het kader voor internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). De richtlijnen omvatten ook de fundamentele arbeidsnormen van de internationale arbeidsorganisatie (ILO). Het proces van gepaste zorgvuldigheid (due diligence) speelt een belangrijke rol bij internationaal MVO. Hierbij worden ondernemingen geacht de daadwerkelijke en mogelijke negatieve impact van hun handelen te identificeren, te voorkomen en te verminderen en verantwoording af te leggen over hoe zij omgaan met

Begrip/Afkorting	Definitie
	geïdentificeerde risico's. (https://www.oesorichtlijnen.nl/ en https://www.imvoconvenanten.nl/nl/waarom/oeso-richtlijnen)
PAI-indicator	Principal adverse impact-indicator. Zie SFDR.
PCAF	Partnership for carbon accounting financials. Geeft concrete richtlijnen voor de berekening van CO2e-intensiteit en financed emissions (https://carbonaccountingfinancials.com/)
PGB	Stichting Pensioenfonds PGB (https://www.pensioenfondspgb.nl/)
SDG	Sustainable development goals. In 2015 hebben alle 193 landen die lid zijn van de Verenigde Naties (VN) de Sustainable Development Goals (SDG) aangenomen. De doelen gelden voor alle landen en voor alle mensen. De doelen roepen op tot onderwijs, gezondheidszorg en fatsoenlijke banen voor iedereen, en bescherming van de oceanen, bossen en volledig natuurlijke habitats. Ze schetsen een beeld van een toekomst waarin vooruitgang iedereen ten goede komt, waar klimaatverandering een halt wordt toegeeroepen en alle mensen in vrede en welvaart kunnen leven. Het unieke karakter van de SDG's betekent dat ze met elkaar verbonden zijn – vooruitgang boeken op het ene doel leidt vaak tot vooruitgang op een ander doel, of soms zelfs op meerdere. (https://sdgs.un.org/goals)
SDI-AOP	Sustainable development investments - Asset owner platform (https://www.sdi-aop.org/)
SFDR	Sustainable finance disclosure regulation. De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) schrijft transparantieregels voor over duurzaamheid door financiële marktdeelnemers en financieel adviseurs. Onder financiële marktdeelnemers worden onder meer verstaan banken, beleggingsondernemingen, pensioenfondsen, etc. De SFDR verplicht deze partijen een verklaring op hun website te plaatsen waaruit is op te maken of zij de negatieve duurzaamheidsimpact van hun beleggingen meewegen. Als dat het geval is, moeten zij ook duidelijk maken hoe het due diligence beleid daarop is afgestemd. Daarbij mag rekening worden gehouden met de omvang, aard en complexiteit van de activiteiten en producten. Deze partijen worden door de SFDR verplicht de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen te meten aan de hand van een reeks aan duurzaamheidsfactoren en zullen hierover aan klanten moeten communiceren. Dat gebeurt via de Verklaring ongunstige effecten. (https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/onderwerpen/duurzaamheid-sfdr)
SFDR CO2e-voetafdruk	De SFDR CO2e-voetafdruk verwijst naar de 4 verplichte PAI-indicatoren die SFDR onderkent m.b.t. CO2e-emissies: 'GHG emissions', 'Carbon footprint', 'GHG intensity of investee companies' en 'exposure to companies active in the fossil fuel sector'.
TCFD	Taskforce on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) is in 2015 opgericht. Het TCFD-rapportageraamwerk is bedoeld om beleggers en andere financiële instellingen een beter te geven van de materiële duurzaamheidsrisico's die een bedrijf loopt. Hierbij wordt aandacht besteed aan doelstellingen, strategie, governance en risicobeheersing. TCFD heeft haar taken in 2023 overgedragen aan de ISSB. (https://www.fsb-tcf.org/)
Transitierisico	Vorm van klimaatrisico. Risico dat de waarde van beleggingen negatief beïnvloed wordt door strengere wet- en regelgeving, technologische ontwikkelingen, verminderde vraag naar producten en diensten of negatieve impact op de reputatie van bedrijven. In de context van het klimaatplan betreft het veranderingen gedreven door de wens of noodzaak om de opwarming van de aarde te beperken door de uitstoot en concentratie van broeikasgassen te reduceren.
UNGC	De UN Global Compact (UN GC) streeft ernaar om bedrijven en belanghebbenden te mobiliseren met als doel de levens van toekomstige generaties te verbeteren. Geleid door de Tien Principes van de UNGC m.b.t. mensenrechten, arbeid, milieu en corruptiebestrijding en de 17 SDG's ondersteunen we organisaties bij het begrijpen van wat verantwoord ondernemen betekent in een wereldwijde en lokale context en bieden we richtlijnen om duurzaamheidsverplichtingen in actie om te zetten. (https://unglobalcompact.org/ en https://gcnetherlands.nl/)
UNPRI	De United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI). Het doel van UNPRI: inzicht krijgen in de gevolgen van duurzaamheid voor beleggers aan de hand van 6 principes: 1. We will incorporate ESG issues into investment analysis and decision-making processes; 2. We will be active owners and incorporate ESG issues into our ownership policies and practices; 3. We will seek appropriate disclosure on ESG issues by the entities in which we invest; 4. We will promote acceptance and implementation of the Principles within the investment industry; 5. We will work together to enhance our effectiveness in implementing the Principles;

Begrip/Afkorting	Definitie
	6. We will each report on our activities and progress towards implementing the Principles. UNPRI ondersteunt ondertekenaars bij de integratie van deze principes in het beleggingsproces en bij invulling van actief aandeelhouderschap. (https://www.unpri.org/)
VBDO	De Vereniging van beleggers voor duurzame ontwikkeling (VBDO) zet zich in voor het verduurzamen van de kapitaalmarkt, vanuit de overtuiging dat dit leidt tot een gezondere en meer rechtvaardige wereld. Als onafhankelijke vereniging is VBDO sinds 1995 en m.n. binnen Nederland een aanjager, motivator en kennisleider voor verantwoord beleggen en voor verankering van duurzaamheid bij ondernemingen. (https://www.vbdo.nl/)
WACI	Weighted average carbon intensity of gewogen gemiddelde CO2e-intensiteit van een beleggingsportefeuille: $\sum ((\text{EUR belegd in bedrijf}/\text{EUR marktwaarde portfolio}) \times (\text{absolute uitstoot bedrijf}/\text{omzet}))$. Zie CO2e intensiteit.

Het klimaatplan

Het klimaatplan is onderdeel van het duurzaam beleggingsbeleid. Het plan is een apart document en beschikbaar op de duurzaam beleggen-pagina van de PGB-website.

Verklaring ongunstige effecten

De verklaring ongunstige effecten is onderdeel van het duurzaam beleggingsbeleid. De verklaring is een apart document en beschikbaar op de duurzaam beleggen-pagina van de PGB-website.